

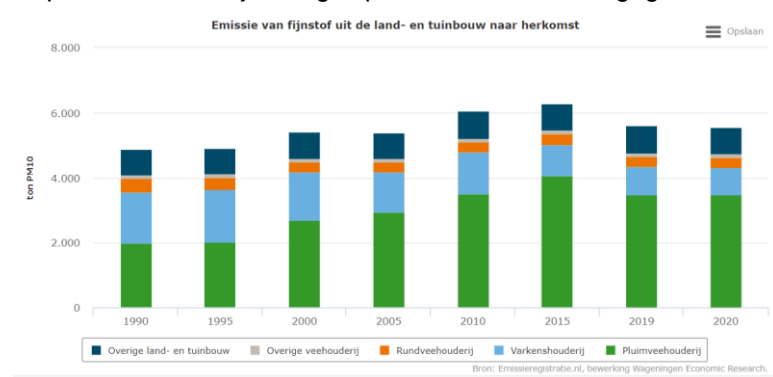
Rondetafelgesprek

Herziening richtlijnen luchtkwaliteit

Boeren en tuinders vinden een gezonde leefomgeving belangrijk. Schone lucht, water en een gezonde bodem zijn belangrijke randvoorwaarden om optimaal gezonde en goede producten te kunnen voortbrengen. Bovendien willen ze geen overlast veroorzaken voor hun omgeving. Het is daarom goed om emissies naar beneden te brengen. Het uiteindelijke doel van de commissie is om tot nul verontreiniging te komen in 2050. Als dit nul emissies betekent dan is dat doel vanuit de landbouw niet haalbaar. Door de natuurlijke processen in open landbouwsystemen zullen er altijd emissies blijven. Dat geldt waarschijnlijk ook voor andere sectoren.

Bijdrage vanuit de sector

De afgelopen decennia hebben de veehouderijsectoren al veel gedaan om de emissies terug te brengen. Steeds vaker wordt er gekozen voor brongerichte systemen die goed zijn voor dier, mens en omgeving. De landbouw is verantwoordelijk voor 19% van het primaire fijnstofemissies in Nederland. De pluimveehouderij draagt daar voor 60% aan bij. Door omschakeling naar diervriendelijke stalsystemen is dit aandeel vanuit de pluimveehouderij de afgelopen decennia echter gegroeid.

De sector is o.a. in de Gelderse vallei samen met andere partijen aan het werk om de fijnstofuitstoot te verminderen en nieuwe technieken te ontwikkelen. Door de aanpak zijn er diverse nieuwe technieken aan de RAV lijst toegevoegd die fijnstof reduceren. Het is een positief signaal vanuit de overheid dat het fijnstofreductieplan vanuit de pluimveesector door het ministerie is overgenomen. In de brief van 2 februari 2023 heeft staatssecretaris Heijnen de afspraken bekend gemaakt die met de sector zijn gemaakt om de fijnstofuitstoot verder te verminderen. Alle pluimveebedrijven moeten voor 2030 minimaal met 30% terug in hun emissie. Bestaande stallen bij hotspots moeten al in 2028 hun fijnstof emissies met 50% gereduceerd hebben. Voor nieuwe stallen geldt een reductiepercentage van 50%. Dat kan alleen gerealiseerd worden als emissiereducerende technieken erkend blijven. Daarnaast zullen er de komende jaren veel locaties in alle veehouderijsectoren door de autonome ontwikkeling en het aangekondigde stikstofbeleid stoppen. De sector levert daarmee een belangrijke bijdrage om de primaire fijnstofemissies te verminderen.

- ➔ Bij de eisen t.a.v. stalsystemen die aan veehouders gesteld worden is het belangrijk dat er integraal naar alle aspecten van een duurzame veehouderij gekeken wordt. De wens naar meer ruimte en uitloop voor dieren resulteren bijvoorbeeld naar meer emissie per dier.

Secundair fijnstof

Secundaire deeltjes ontstaan in de atmosfeer door chemische reacties uit gasvormige voorlopverbindingen (precursoren) zoals ammoniak (NH₃), zwaveldioxide (SO₂), stikstofoxiden (NO_x) of organische verbindingen. De vorming van secundair fijnstof vindt plaats over honderden kilometers tot meer dan duizend kilometer. Slechts een zeer klein gedeelte slaat lokaal neer. Daarom heeft het weinig nut om lokaal of regionaal beleid ten aanzien van secundair fijnstof te maken. Reductie die lokaal of regionaal gerealiseerd wordt, profiteren vooral anderen van.

- ➔ Voor de reductie van secundair fijnstof is het noodzakelijk om op Europees niveau afspraken te maken.

Gezondheidsschade van luchtverontreiniging wordt op één hoop gegooid

Er zijn veel verschillende oorzaken waar vanuit fijnstof vrijkomt: uit de veehouderij, houtstook, remmen in het verkeer, koken en roetdeeltjes die vrijkomen bij verbranding van fossiele brandstoffen. Bij het berekenen van de gezondheidsschade wordt er geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende

bronnen van fijnstof. Het suggereert dat elke type fijnstof evenveel bijdraagt aan de gezondheidsschade en ook dezelfde gezondheidsschade veroorzaakt.

- ➔ LTO vindt het belangrijk om meer inzicht te krijgen welke herkomst van het fijnstof resulteert in welke gezondheidsschade, zodat er ook gericht beleid gevoerd kan worden om de gezondheidswinst te maximaliseren.

Omgekeerde bewijslast

Als bedrijven of gemeenten niet aan de normen van de Europese richtlijn voldoen, kunnen omwonenden recht hebben op een schadevergoeding. Volgens het BNC fiche van de staatsecretaris over de herziening van de richtlijn, stelt de EU voor dat in die situaties de omgekeerde bewijslast geldt.

- ➔ LTO Nederland vindt het onwenselijk dat de omgekeerde bewijslast gaat gelden bij het niet voldoen aan de Europese grenswaarden. In de praktijk betekent dat de rechter nooit meer een redelijke en billijke afweging kan maken. Bij voorbaat is het bedrijf of overheid schuldig. Het bedrijf zelf dat overschrijding (mede)veroorzaakt kan namelijk zelf nooit bewijzen dat er geen causaal verband is.

LTO vindt het zeer onwenselijk dat een bedrijf verantwoordelijk wordt gehouden voor een schade, terwijl het causaal verband ontbreekt of onbekend is. Dat vinden we een vergaande aantasting van rechtsbescherming. Dat geldt zeker voor bedrijven die al een substantiële inspanning hebben gedaan om hun fijnstofemissies te verminderen en/of waar gevoelige objecten dicht bij het bedrijf zijn gekomen. Het kabinet geeft bovendien aan dat het onzeker is of de voorgestelde normen wel redelijkerwijs gehaald kunnen worden. Het niet voldoen aan de normen kan leiden tot vele rechtszaken.

Impactassessment schept rooskeurig beeld

Op Europese schaal is er een impactassessment gemaakt. Daaruit volgt dat het voorstel vooral economische voordelen oplevert, omdat het leidt tot een grote gezondheidswinst. Echter, zeker in een land met straks meer dan 20 miljoen inwoners en veel economische activiteiten kunnen te scherp geformuleerde doelen grote consequenties hebben en leiden tot miljarden aan economische schade. De gevolgen hiervan zien we bij de Natura 2000 richtlijnen. De grote economische gevolgen van de richtlijn waren van tevoren niet zo ingeschat.

- ➔ LTO vraagt aan de voorkant een risicoanalyse te maken wat de economische gevolgen zijn als de normen niet gehaald worden. Zowel generiek voor het hele land als voor de individuele bedrijven.

Boerderijstof is ook gezond

Naast de negatieve effecten zijn er ook positieve effecten aan boerderijstof. Kinderen die op boerderijen opgroeien hebben minder last van allergieën en astma dan kinderen die dat niet doen. Het traint het immuunsysteem door blootstelling op jonge leeftijd. Dit geldt ook voor mensen die op korte afstand van een veehouderij wonen. We leven relatief korte tijd in woningen van beton, glas en geïmpregneerd hout, en komen nauwelijks meer in contact met micro-organismen uit de natuur. Het wassen van handen na het buitenspelen of werken in de tuin verkleint de kans op parasieten. Kortom, de blootstelling aan micro-organismen is in de moderne omgeving afgenomen. Dit komt door tal van factoren, zoals de overgang naar een stedelijke leefomgeving, verandering van het voedingspatroon, zuivering van drinkwater, aanleg van riolering en het gebruik van antibiotica. Dit alles heeft geleid tot een gebrekkig contact tussen microben en het immuunsysteem en daarmee de tot een verhoogde kans op moderne immuun aandoeningen als allergie. Blootstelling aan micro-organismen en hun toxinen (oa endotoxinen) afkomstig van de veehouderij leidt tot minder allergie. Zie ook [dit bericht van het Kennisplatform Veehouderij en humane gezondheid](#)

- Betrek ook de gezonde aspecten van boerderijstof bij beleidsafwegingen.

Wordt er overal in Europa hetzelfde gemeten en gemodelleerd?

Voor de gehele EU gelden dezelfde luchtkwaliteitsnormen. Maar er is pas echt sprake van een gelijk speelveld als luchtkwaliteit overal op dezelfde manier gemeten wordt. Overal meten is niet mogelijk. We zijn afhankelijk van modellen om de overschrijdingen te bepalen. Modellen benaderen de werkelijkheid maar zijn sterk afhankelijk van de kwaliteit van de aangeleverde gegevens.

- ➔ Het is belangrijk dat er in de EU overal op dezelfde manier gemeten en gemodelleerd wordt en de kwaliteit van de aangeleverde gegevens hetzelfde is.

Anders kan er sprake zijn van een ongelijk speelveld. Zeker nu bij overschrijdingen bedrijven en overheden schadeplichtig kunnen worden gesteld en grote investeringen moeten doen.